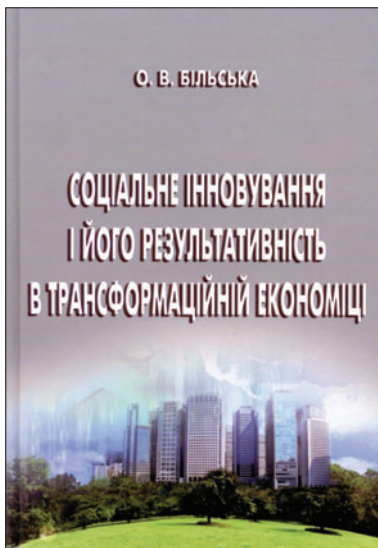

НОВІ ВИДАННЯ

У 2016 році у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара видано оригінальну монографію «Соціальне інновавання і його результативність в трансформаційній економіці» автора Більської Ольги Володимирівни, кандидата економічних наук, доцента університету (Соціальне інновавання і його результативність в трансформаційній економіці: монографія / О.В. Більська. — Дніпро: Монолит, 2016. — 342 с. ІБВІЧ 978-617-7369-10-2).

У монографії досліджено таку специфічну джерельну форму забезпечення суспільної динаміки як соціальні інновації. Критично оцінено й обґрунтовано теоретико-методологічні і науково-практичні основи соціального інновавання через викладення концепції змісту і природи соціальних інновацій, а також механізму їх формування і запровадження. Здійснено класифікацію соціальних інновацій в контексті системно-соціалізаційного структурування. Надано оцінку процесам соціального інновавання в процесі формування потенційних здатностей до праці. Особливу увагу приділено дослідженню соціального інновавання в процесах поєднання людського потенціалу з засобами праці і його трансформації в людський капітал. Визначено умови, чинники та протиріччя запровадження соціальних інновацій в процесі розподілу суспільного продукту в національній економіці. Як напрямок розгортання керованих процесів соціального інновавання запропоновано концепт подолання протиріч в соціалізації економіки.

Для наукових працівників, викладачів і студентів економічних спеціальностей, державних службовців, усіх, хто цікавиться проблемами соціального інновавання в нестабільній економіці перехідного періоду.

ПЕРЕДМОВА ДО ВИДАННЯ

Кожне рішення деякої проблеми породжує нові невирішені проблеми, більш глибокі порівняно з початковою проблемою і потребуючі більш сміливих рішень. Чим більше і глибше ми занурюємося у вивчення світу, тим більш усвідомленим і точним стає наше знання про те, чого ми не знаємо...

К. ПОППЕР. Предположения и опровержения:
Рост научного знания (перекл. з англ.)
Москва: АСТ; Ермак, 2004. С. 55.

Починаючи з перших років виникнення держави як інституту існування суспільства вона взяла на себе соціальні обов'язки щодо своїх громадян. Природно, що за часи її становлення суттєво змінювалися підходи до визначення сутності, природи та обсягів соціальних зобов'язань. З переходом у систему координат ХХІ ст., високорозвинені країни світової спільноти, підпорядкувавши діяльність усіх ланок національних економік соціальній компоненті розвитку, вийшли на принципово відмінний в якісному розумінні інститут соціальної держави. Цій трансформації сприяв факт розуміння того, що економіка досягла таких масштабів і потенцій, за яких опікування лише нею без реалізації достатньою мірою соціальної функції призводить до втрати здат-

ності не тільки щодо зростання та підвищення своєї ефективності, а й до простого відтворення. За класичним підходом соціальне призначення держави ідентифікується з її соціальною активністю стосовно забезпечення прийняттого рівня життя для всіх членів суспільства.

Проте до останнього часу не вдалося реалізувати конституційно закріплений статус нашої країни як соціальної держави та втілити цивілізаційні норми соціального буття в повсякденне життя. Це стосується, перш за все, процесів формування й розподілу доходів, які не відповідають закономірностям відтворення робочої сили й майнової диференціації населення і, що головне, поділили суспільство на бідних і багатих незалежно від результатів праці. Таке становище свідчить, що тенденції соціально-економічного розвитку в Україні є досить загрозливими. Руїнується людський потенціал, відображений у здоров'ї, знаннях, навичках, досвіді, які використовуються у виробництві з метою отримання відповідної платні, адекватної вартості робочої сили, й підтримання тим самим добробуту нарівні цивілізаційних стандартів. Було б великою помилкою покластися на плин подій і пасивно споглядати за результатами. Ідеться про принципово значуще для існування і розвитку незалежної держави.

Кардинальне поліпшення ситуації, що склалася, в силу вичерпання можливостей екстенсивного зростання неможливе без переходу на інноваційні джерела забезпечення суспільного розвитку. Проте, незважаючи на багатотисячолітню історію, предметом наукового вивчення інноваційна практика стала лише наприкінці ХХ ст. І в ній головним є асоціювання інновацій виключно з техніко-технологічними змінами спочатку в промисловості, а потім і в інших сферах економічної діяльності. В останнє десятиріччя ХХ ст. і значною мірою з переходом до ХХІ ст. хвилі глобальних змін і суспільно-економічних перетворень охопили майже всі сфери життєдіяльності людини. За наслідками розробки сценаріїв розвитку і екстраполяції на майбутнє можливих результатів цивілізаційного поступу і загроз його здійсненню стає зрозумілим, що технічних новацій недостатньо для подолання викликів сучасного суспільства. Для вирішення нагромадженого конгломерату проблем безумовно потрібні різні інструменти, але їх поєднує потреба відходу від стереотипів і застосування саме інноваційного підходу. Універсальний характер інновацій обумовлює необхідність створення адекватних часу і потребам суспільного розвитку моделей або форм інноваційних процесів.

Як відомо стратегічною перспективою і домінуючою тенденцією стійкої соціально-економічної динаміки став соціально орієнтований розвиток країни. Для його становлення, підтримки й ефективного функціонування потрібен новий тип новацій одновекторного характеру. Такими новаціями, які спроможні забезпечити зміни в соціальних практиках і сприяти досягненню змін у доходах, споживанні та формуванні цивілізаційної якості життя, вважаються соціальні.

Теоретичні основи інновування в соціальній сфері запропоновані російсько-американським соціологом П. Сорокіним. Безумовно, його напрацювання були доповнені вченими економічно розвинених країн у контексті конституційного проголошення соціальної спрямованості держав в західному світі після Другої світової війни. Мова йде про Гідценса, П. Девіда, Д. Форейя, С. Куртуа, Й. Несбітта, К. Поланьї та ін. Але результати їх наукової думки імплементовані до класичного типу формування спочатку ринкової економіки, а вже потім її імунізації тою чи пішою дозою соціальності. На пострадянському просторі розбудова соціальної держави здійснюється за протилежним, інверсійним принципом. Змістом формування суспільного інституту за таким принципом був певний відхід від масштабної соціалізації за рахунок державного фінансування і більш широкого задіяння потенціалу економічно активних громадян.

Специфіка руху до сучасної за справедливістю підтримання соціальності економічної системи відтворена в наукових працях таких вітчизняних вчених, як О. Амоша, В. Беседін, Д. Боги-

ня, З. Варналій, З. Галушка, В. Геєць, М. Герасимчук, В. Гришкін, О. Грішнова, Г. Губерна, М. Долішний, С. Дорогунцов, Н. Деєва, Т. Заяць, Ю. Зайцев, О. Каховська, Б. Кваснюк, В. Мікловда, Е. Лібанова, Л. Лісогор, І. Лукінов, О. Новікова, В. Новіков, В. Онікієнко, М. Соколик, Л. Тимошенко, Л. Червова та багатьох інших.

В середовищі науковців почав виокремлюватися шерег представників, які започаткували наукову школу соціального інновування як-от: Л. Антонюк, Л. Бойко-Бойчук, Е. Кучко, Н. Летуновська, І. Мейжис, А. Поручник, В. Савчук, О. Сандига, Л. Федулова, Л. Тимошенко та ін. Треба підкреслити, що у зв'язку з переорієнтацією вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку питання соціального інновування, незважаючи на наявні наукові розробки і досвід їх впровадження в соціальний простір, залишаються однією з головних тем проблемно орієнтованих досліджень. Сьогодні в Україні у зв'язку з реалізацією людиноцентричної концепції розвитку найактуальнішою є проблема соціального інновування.

Між тим складені на останній час фрагментарні підходи до питань соціальних інновацій та соціального інновування не дозволяють сформувати адекватну часу теоретичну і методологічну базу. Не вирішують цю проблему і «імпортовані» з-за кордону теоретичні розробки соціальних інновацій для трансринкової економіки. З часом стає все більш очевидним, що суспільство, яке не володіє науковою базою експлікації стану продукування інновацій соціального характеру, не в змозі подолати соціальний застій і визначити цивілізаційні перспективи суспільного розвитку.

Відсутність єдиної системи знань про природу соціальних інновацій, механізм їх формування й впровадження в умовах недосконалого ринку та низька результативність соціально-інноваційних рішень спонукали автора до теоретичного осмислення сучасного етапу забезпечення соціального просування до цивілізаційних стандартів життя і порозуміння форм та механізмів задіяння інноваційних чинників соціального спрямування до інструментального арсеналу інноваційної стратегії суспільного розвитку. Відомо, що теорія виступає об'єктивним відтворенням багаторічної практики минулих періодів забезпечення соціальності у розвитку. Проте побудована на такому методологічному фундаменті теорія відбиває специфічний зріз суспільного життя і не враховує поточного оновлення наявного арсеналу форм і методів соціального інновування. В зв'язку з цим поряд з опорою на потужні пласти наукової думки вітчизняних і зарубіжних вчених щодо соціальних інновацій і їх впровадження в тканину цивілізаційного розвитку в монографії поставлена задача дослідження сучасної практики соціального облаштування суспільства з її позитивами та негативами.

Досліджуючи проблематику соціального інновування в умовах систематичних метаморфоз в інституційній основі соціалізації економіки, автор намагався прийняти до уваги досвід різних країн світу в цьому аспекті, проте, враховуючи євроінтеграційні прагнення зовнішньоекономічної політики України, переважна частина емпіричного матеріалу залучена до розгляду з країн Європейського Союзу.